

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Иван Евтимов
Нов Български Университет

ОТНОСНО: Конкурс за заемане на академична длъжност професор по професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия“ по научната специалност История и теория на архитектурата (социални аспекти на архитектурата)“ за нуждите на Института за изследване на изкуствата, БАН – обявен в ДВ. бр. № 101/20.12.2016.

Рецензията е изготвена на основание на Заповед на Директора на ИИИЗк № 69-РД от 24.01.2017 г. в качеството ми на член на научното жури и на решение **на Научния съвет на ИИИЗк, протокол № 1, т.2/20.01.2017 г.**

В обявения конкурс за заемане на академичната длъжност професор по професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия“ по научната специалност История и теория на архитектурата (социални аспекти на архитектурата)“ за нуждите на сектор Изобразителни изкуства, ИГ Ново българско изкуство“ в Института за изследване на изкуствата при БАН – обявен в ДВ. бр. № 101/20.12.2016 и на сайта на Института за изследване на изкуствата, БАН. Доцент доктор архитект Веселина Пеневска е единствен кандидат в конкурса.

Основни условия за заемане на академичната длъжност професор

Доцент доктор архитект Веселина Пеневска отговаря на основните законови условия и на изискванията на Българската академия на науките, относно заемането на академичната длъжност професор.

Доцент доктор архитект Веселина Пеневска е магистър архитект от 1978 година от университета по архитектура, строителство и геодезия (УАСГ), София. През 1997 г., придобива образователната и научна степен доктор в СУ Св. Климент Охридски.

Кандидатката има множество квалификации в сферата на архитектурата, градската проблематика, социологията и мениджмънта. Завършва успешно множество специализации в чужбина. През 1991 г. получава сертификат по История и философия на изкуството и архитектурата“ от Департамент по изкуство и архитектура

на Централно-Европейския университет в Прага, Чехия (Department of Art and Architecture, Central European University - CEU). През 1995 г. получава сертификат по "Сравнително социално изследване" от Департамент по социология към същия университет (Department of Sociology, Central European University - CEU). През 1999 г. получава сертификат по "Градско реструктуриране и конфликти в Централна и Източна Европа" от Лятно училище, организирано от същия университет в Будапеща, Унгария (Summer University, Central European University - CEU),. През 2001 г. получава сертификат по "Модерна градска икономика, предназначена за югоизточна Европа" от Програмата за подкрепа на висшето образование към Института Отворено общество в Будапеща, Унгария (Higher Education Support Program - HESP, Open Society Institute - OSI). През 2003 г. получава сертификат по "Бъдещата роля на градовете в глобализацията се свят: Предизвикателства за нови публични стратегии и иновативно градско управление" от Summer University, Central European University (CEU), Будапеща, Унгария. През 2004 г. получава сертификат по "Предприемаческият град" от Залцбургски семинар в Залцбург, Австрия (Salzburg Seminar). През 2007 г. става сертифициран учител на Централно-Европейския университет (Central European University - CEU) след двугодишна сертификационна учителна програма по "Съставяне на академични курсове, методи на преподаване, методи на оценяване на студенти, методи за оценяване на академични програми и курсове" от Център за учебни ресурси (Curriculum Resource Center - CRC) на същия университет в Будапеща, Унгария.

Кандидатката има голям изследователски, преподавателски, управленски и проектен опит. Тя е работила като проектант към Проектантския институт на Министерство на вътрешната търговия, като изследовател в Институт за изследване на изкуствата в БАН и в Център по културология в СУ "Св. Климент Охридски", като мениджър в Арко Инженеринг ЕООД и в Граал ЕТ, София. Има и дългогодишна практика като преподавател в няколко университета – УАСГ, НБУ, ВСУ "Любен Каравелов", София и в Европейския политехнически университет (ЕПУ) – във всички тях тя води бакалавърски и магистърски курсове по полидисциплинарна проблематика, съвпадащи с темата на настоящия конкурс – "Архитектура и социология", "Социология за архитекти", "Градска социология".

От 2011 г. доктор архитект Веселина Пеневска е доцент по социология в ЕПУ, където преподава на магистри архитекти, като участва и в упражненията на студентите в проектантските дисциплини, които консултира за социалните компоненти на проектите им. От 2013 г. тя е доцент по архитектура в Института за изследване на изкуствата, БАН, където се занимава с изследователска дейност и подготовка на аспиранти.

Общо описание на представените материали

В конкурса за заемане на академичната длъжност професор“ кандидатката доцент доктор архитект Веселина Пеневска представя за рецензиране значителен брой публикации на високо научно ниво – общо 26 на брой, групирани, както следва: 2 монографии; 16 статии, от които 13 в научни списания и 3 в медиите, както и 4 учебника. Всички представени материали са за периода след 2013 г., от назначаването ѝ на академичната длъжност доцент“ в сектор Архитектура“ на Института за изследване на изкуствата – БАН.

Представените книги и други публикации са научни разработки на авторката и засягат изключително важни от научноизследователска и научно-приложна гледна точка теми от научната област на конкурса. Всички те са в малко изследвани у нас научни области.

В съответствие с процедурните изисквания на БАН кандидатката е представила: подготвена по европейски образец автобиография, списък на научните публикации, резюмета на публикациите, списък на известните цитирания, справка за приносите, списък на по-важните научно-приложни и експертни дейности, както и всички други изисквани от закона документи.

Научни резултати и научни приноси в трудовете и в дейността на кандидата

Научното творчество на доцент доктор архитект Веселина Пеневска е изключително разнообразно, но няколко теми като иновативната и комуникационна архитектура и социалните измерения на архитектурните обекти са основни, които тя развива през годините, за да се стигне до последния ѝ труд: **Социално качество на архитектурната творба**, който е своеобразен връх в нейното творчество.

Трудът запълва бяло петно в картографията на проучванията по архитектурна проблематика у нас. Предложената в него методология за оценка на социалното качество на архитектурната творба няма аналог, както в нашата, така и в чуждестранната литература и е сериозен пробив в проектното осмисляне на социалното съдържание. В него се артикулира и дефинира понятието социално качество на архитектурната творба“, извеждат се и се обвързват в система основните параметри на методологията за описание и оценка на социалните аспекти на пространствената среда – и това е безспорен принос за архитектурната наука и практика не само у нас.

Работата постига необходимата за целта полидисциплинарност като обединява професионалния подход на архитекта със знания от социалните науки, в частност социология, психология, социална психология. Доколкото съм запознат с литературата по въпроса, за първи път ни се поднася едно изключително интелектуално постижение – трансформацията на аналитичния и изследователски език от сферата на социалната и средова психология в ясно изведени проектни показатели. Авторката е успяла да преведе теориите от психология на средата на проектен език и да ги сведе до конкретни индикатори, след което е извършила синтез между тези индикатори и системите за оценка на на устойчивото функциониране на сградите, стигайки до една цялостна методика за оценка на социалното качество на архитектурните единици.

На критичен анализ са подложени и съществуващите системи за оценка на устойчивостта на сградите. Дори запознанството с всички тези системи има приносен характер и е от полза за всички, които се занимават с проектиране и оценка на архитектурните обекти. Но доцент Пеневска, разкривайки техните възможности и ограничения, извлича имплицитни съдържащите се в тях социални индикатори като по този начин изяснява съдържанието им, показвайки докъде тези показатели дават оценки за материалните качества на обектите и как обхващат и социалните аспекти на тези обекти.

Трудът отваря врати за бъдещо развитие в нова посока на теоретични и приложни разработки, свързани със социалното качество на архитектурата. Постигнатото от авторката по формулиране на социалните показатели и тяхното обединение в единна система, е сериозно постижение на предлаганата работа.

Следва да се отбележи също и специфичния език и стил на писане, използван от авторката, който е изключително ясен и успешно изчистен от специфичната терминология на социалните науки, за да е достъпен за широкия спектър аудитории, към които е насочен.

Монографията Иновативни хотели“ също очертава ново изследователско поле – това на иновативните хотели в началото на 20 век. В тази книга се съчетават професионалната подготовка на авторката като архитект и специалист по социалните аспекти на архитектурното творчество с нейните знания и опит в мениджмънта. Това е първата книга за хотелска архитектура у нас, както и първата, която интерпретира хотела в полидисциплинарна перспектива – не само в неговите материални физически и естетически аспекти, а и в социалните, психологическите и маркетинговите му измерения. В книгата се концептуализира понятието иновативен хотел“, очертават се и се изследват разновидностите му.

За да осъществи това, авторката предприема методологически стъпки, които не са предприемани до момента у нас: създава специално за целта методология за изследване на иновативния хотел в началото на 21 век; формулира обективен критерий за разграничаване на иновативния от стандартния хотел и предлага дефиниция за понятието иновативен хотел“; извежда и анализира стратегиите, които движат развитието на иновативния хотел; разкрива основните форми на иновативния хотел, които обозначава с понятието прототипи“, разкрива и механизма, по който те произтичат от трите водещи стратегии; анализира новите функции на фасадата в иновативния хотел; проследява динамиката на иновативния хотел, както и новите функции и роли, които той изпълнява.

Заслужват да се отбележат и двете статии: **Креативност в архитектурата: понятийна динамика и параметри**“ и **Техники за генериране на креативни идеи в архитектурата**“, които също навлизат в слабо изследвано у нас поле и засягат интердисциплинарна проблематика, която не е експлицитно коментирана. И тук кандидатката конструира собствена изследователска методология специално за целта, която уточнява понятието за креативност в архитектурата и предлага възможна дефиниция за креативното формообразуване в архитектурното проектиране. Стъпвайки на тази основа, тя извежда и техники за генериране на креативни подходи

и продукти в архитектурното проектиране. Двете статии, макар и да изграждат за момента само основните репери за разкриване на измеренията на креативността в архитектурата, очертават продуктивна изследователска посока и са принос както за сферата на проектирането, така и за науките за креативността.

От голяма значение е и направеното от кандидатката като преподавател. Тя има принос в разработването и прилагането на новаторски методики за преподаване на социология за архитекти, което изисква превод на социологическите концепции и професионален език в разбираем за архитектите формат, който позволява социалното знание да се приложи в практиката на проектирането. В тази връзка, тя има и принос в разработка на нови модерни методи за оценяване на студентите. Вижданията ѝ за начина, по който би трябвало да се преподават социални науки на проектиращи архитекти, за да са ефективни, са представени в статията „Предизвикателства пред преподаването на социология на архитекти“, публикувана в сборник на английски език от УАСГ. Признание за качествата на кандидатката е включването ѝ като преподавател в първата в България университетска магистърска програма „Архитектурна теория и критика“ към Архитектурен факултет на УАСГ, на английски език, наред с редица изявени архитекти и теоретици от чужбина.

Отражение на научните публикации на кандидата в специализирания печат (известни цитирания)

Съгласно представената от кандидатката справка, известните цитирания и отзиви в специализирания печат за публикациите на доцент доктор архитект Веселина Пеневска са 16, както в България, така и в чужбина (допускам дори, че са повече). Това е едно много добро постижение за нашите условия и доказва интереса на другите автори към разработваните от кандидата теми.

Лични впечатления от кандидатката

Познавам доцент доктор Веселина Пеневска от зачисляването ѝ като аспирант към Секция „Социокултурни проблеми на жизнената среда“ към Институт за изкуствознание при БАН в началото на 80-те г., където тя участваше активно във всички изследователски проекти на звеното, сред които например „Обществена оценка на проектни решения“. Оттогава до момента тя проявява стабилен

изследователски интерес към сферата, като получава допълнителна квалификация в чужбина (видно и от получените многобройни сертификати, изброени по-горе), участва в редица изследвания, изнася доклади на конференции у нас и в чужбина, последвани от публикации.

Личният принос на кандидатката за заемане на академичната длъжност професор“ е доказан в публикациите ѝ и отговаря напълно на всички изисквания на законовите актове за необходимото ниво за заемане на тази конкурсна длъжност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основание на представените от кандидатката две монографии: Социално качество на архитектурната творба и Иновативни хотели, заедно с останалите придружаващи публикации и учебници, както и на цялостното ѝ научно творчество, с което тя се е доказала като оригинален автор със значителен принос в развитието и популяризирането на теми, донякъде пренебрегвани в специализираната литература, а именно за социалните и психологически аспекти на архитектурното творчество и за социалното качество на архитектурната творба, може да се заключи, че направеното от доцент доктор Веселина Пеневска отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Правилника на БАН за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности.

Препоръчвам убедено доцент доктор Веселина Пеневска да бъде избрана за заемане на академичната длъжност професор“ по професионално направление 5.7. Архитектура, строителство и геодезия“ по научната специалност История и теория на архитектурата (социални аспекти на архитектурата)“.

Член на научното жури:

София, 27.03.2017 година

Доц. д-р Иван Евтимов